

Obsah

Úvodem	9
I. Teoreticko-metodologická část: výzkum založený na videu	13
1 Vývoj výzkumu založeného na videu	15
1.1 Od filmových studií k pedagogické videografii	17
1.1.1 Etnografie školy a školní třídy, mikroetnografie	17
1.1.2 Videografie, pedagogická videografie	19
1.2 Od etnografického výzkumu k mezikulturně a mezinárodně srovnávacím (video)studiím	21
1.2.1 Videostudie TIMSS 1995/1999	22
1.2.2 Kritika výzkumů TIMSS: potřeba pohledu zevnitř – videostudie LPS	23
1.2.3 Využívání videa v mezinárodně srovnávacím výzkumu: doporučení pro komunitu	24
1.3 Od mezinárodně srovnávacích videostudií k výzkumu (kvality) vyučování a učení	25
1.3.1 Výzkumy vyučování a učení	25
1.3.2 Videostudie ve výzkumech vyučování a učení	26
1.3.3 Využití videa v akčním výzkumu	27
2 Specifika výzkumu založeného na videu	29
2.1 Fenomény – (video)data – fakty	29
2.2 Specifické výhody videodat	31
2.3 Metodologické problémy řešené v souvislosti s videodaty	36
3 Postup realizace videostudie	39
3.1 Přípravná fáze	39
3.2 Fáze pořízení videozáznamu	41
3.3 Fáze kódování (sběru) dat	42
3.4 Fáze analýzy a vyhodnocení dat	43
3.5 Dokumentace k videostudiím	44

II. Přehledová část: videostudie realizované v letech 1995–2010	47
4 Videostudie většího rozsahu (large-scale)	49
4.1 Videostudie výuky matematiky TIMSS 1995	53
4.2 Videostudie výuky matematiky TIMSS 1999	56
4.3 Videostudie výuky přírodovědných předmětů TIMSS 1999	60
4.4 Videostudie výuky matematiky LPS	63
4.5 Videostudie výuky fyziky IPN	66
4.6 Švýcarsko-německá videostudie výuky matematiky Pythagoras	71
4.7 Švýcarská videostudie výuky dějepisu	72
4.8 Videostudie DESI	74
4.9 Videostudie PISA+	77
5 Další vybrané videostudie	79
5.1 Videostudie z oblasti matematického a přírodovědného vzdělávání	79
5.1.1 Videostudie matematiky – učení se formou řešení úloh	79
5.1.2 Videostudie výuky geometrie – práce s chybou	80
5.1.3 Videostudie výuky fyziky – povrchové a hloubkové struktury	80
5.1.4 Videostudie výuky fyziky – výukové fáze a cíle	81
5.1.5 Videostudie výuky fyziky – skupinová práce	81
5.1.6 Videostudie výuky biologie – propojení učiva	81
5.2 Videostudie z dalších oblastí vzdělávání	82
5.2.1 Videostudie zaměřená na komunikaci ve školních třídách	82
5.2.2 Videostudie zaměřená na osobnostní a učební rozvoj žáků	84
5.2.3 Videostudie zaměřená na využívání ICT	84
5.2.4 Videostudie zaměřená na učební úlohy a práci s nimi	84
5.2.5 Videostudie zaměřená na výuku náboženské výchovy	85

6	Teoreticko-metodologická východiska IVŠV videostudií	89
6.1	Hledání teoretických a metodologických východisek	90
6.1.1	Vyučování jako vytváření příležitostí k učení	90
6.1.2	Kvalita výuky jako zastřešující koncept	91
6.2	Cíle a výzkumné otázky	92
6.3	Metodologický postup	94
6.3.1	Výzkumný design	94
6.3.2	Zkoumaný soubor	95
6.3.3	Příprava videodat a kódování	99
6.3.4	Analýza dat	100
7	Výsledky IVŠV videostudií	101
7.1	Oborově neutrální analýzy	101
7.1.1	Příležitosti k mluvení	101
7.1.2	Organizační formy výuky	103
7.1.3	Fáze výuky	109
7.1.4	Didaktické prostředky a média	115
7.1.5	Relační analýzy	120
7.2	Oborově specifické analýzy	128
7.2.1	Učební úlohy ve výuce fyziky na 2. stupni	128
7.2.2	Experiment ve výuce fyziky na 2. stupni	132
7.2.3	Příležitosti k rozvíjení řečových dovedností ve výuce anglického jazyka na 2. stupni	134
7.2.4	Rozvíjení interkulturní komunikační kompetence ve výuce anglického jazyka na 2. stupni	138
7.2.5	Používání mateřského jazyka ve výuce anglického jazyka na 2. stupni	141
7.2.6	Povaha žakovských promluv ve výuce anglického jazyka na 2. stupni	145
7.2.7	Řetězení interakcí ve výuce tělesné výchovy na 2. stupni	149
7.2.8	Formy chování učitele tělesné výchovy na 2. stupni	151
7.2.9	Příležitosti k rozvíjení čtenářské gramotnosti ve výuce přírodovědy na 1. stupni	153
7.3	Shrnující závěry a diskuse	157

Závěrečná rozvaha aneb perspektivy výzkumu založeného na videu	161
Literatura	167
Summary	183
Seznam vyobrazení	187
Rejstřík jmenný	189
Rejstřík věcný	193
Příloha 1: Publikace k IVŠV videostudiím	195
Příloha 2: Vystoupení pracovníků IVŠV k videostudiím na konferencích	199
Příloha 3: Konference a workshopy uspořádané k IVŠV videostudiím	203